ГОДИНА XXIII. На Цетињу, у суботу 7 маја 1894. БРОЈ 19.

Излази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ на годину 6 ф., на пол године 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.

За БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ и све остале земље у ЕВРОПИ и АМЕРИЦИ на годину 20 франака, на пол године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се у главној књижари и књижарници администрације „Гласа Црногорца" на Цетињу, а може се и мартом упутити и на адресу у Котор. Дописи шаљу се уредништву. Рукописи се не враћају.

На огласе плаћа се, по прогтору овог листа, 7 новчића од реда за први пут, а за сваки даљи пут по 5 новчића. За огласе веће и на дуже времене споразуми се са уредништвом.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 6 маја

Као што нам је „Кор. Бир." при закључку потонјега броја саопштио, угарска горња кућа одбила је владин предлог о увођењу грађанског брака, [illegible] До последњег часа влада се надала, да ће успјети и у горњој кући. И до последњег је часа радила преко својијех органа, па терориздмом упливнијем на чланове горње куће. Најпослије је и свјетина по улицама била покренута. На дан расправе прије гласовања пријетила је и нападала оне чланове горње куће, за које се знало да су противници грађанскога брака. Ипак тај предлог одбијен је био са 139 против 118 гласова. Она је вјешина, истина, бројно мала, али кад се узме у обзир притисак, што је влада, домаћа кућа, и мађарски шовинизам чинио на горњу кућу, онда та мала вјешина добива више моралне важности. Има и још једна околност, што овој вјешини подиже значај. Да баци свој глас против грађанског брака, похитало је и неколико дворскијех достојанственика, што се узима као несумњан знак, да је Владар противу владиног предлога.

Противу предлога гласовала је јерархија православна, католичка и унијатска. Српски патријарх Георгије био је ту са пет владика. Патријарх је држао и врло значајну бесједу противу предлога, а у обрану правога брака.

Овај неуспјех владин неће обрити Векерлов кабинет, нити ће га зауставити у намјерама његове прилике политике; али се истиче, да незадовољство и врење немађарскијех народности, као обилна опомена мађарском насиљу, да у Угарској има више вјероисповијести и више народности, које заједнички интерес у једно коло позивају противу Мађара; и које вјере и народности имају више права и више воље у заштиту Монарха него да Мађари!

У исто доба политичка парница противу владе румуњскијех, о којој смо у прошлом броју говорили, обраћа опћу пажњу на прилике у Угарској, и најмање разлога могу имати Мађари да се тој парници веселе, ма и све двадесет оптужениијех патриота румуњскијех и осудили. У Колошвару, гдје се води расправа противу свијех вођа румуњскијех, сакупило се преко тридесет хиљада Румуна из све Угарске, а има их и из Румуњске. Румуни су се тако ударили поводом ове парнице, да је било говора и у заступничкој кући угарској о догађајима, који се збивају у Колошвару, па се ови догађаји доводе у свезу са гласовањем горње куће противу грађанског брака. Румуњски свештеници да раздражују народ противу владе и противу суђења, на докле ће се то трајати! Говорили су три заступника, који су обрањали нашу владину на ужасне послѣдице румуњскијех агитација.

Они догађаји нијесу великога одјека у Румуњској. Из Букурешта јављају петроградском „Н. Времену," да раздражење народа у румуњској краљевини противу Мађара расте свакијем даном. Независни листови, а и влада наклоњени, траже, да се влада енергично заузме у корист потлаченијех Румуна у Угарској. На свој краљевини дође се мјешати, на сијема се данас револуција, да се Краљ умијеша у ствар румуњску у Угарској. Држање Краљево у овој ствари оштро осуђују опозиционни листови. Тешки положај, у ком се налази румуњска влада, услед народног покрета у корист угњетене браће у Угарској, постаје још теши, јер аустро-угарски посланик у Букурешту оптужује владу. [illegible] противу Мађара, и прије прекидања дипломатскијех односаја.

И у италијанском парламенту чуја се ријеч о овијем приликама у Угарској. Изврјајни, познати вођа предстојности италијанскијех у парламенту, позвао је владу, да се заузме у корист угарскијех Румуна и другијех народности, које стењу под притиском мађарског шовинизма.

Али, као што смо већ видјели, у парламенту мађарскоме Румуни се оптужују, што су живи, и захтијевају се противу њих још строжије мјере!

ПРЕГЛЕД ЛИСТОВА.

Новосадски **Браник** пише:

Дон се српски министар-предсједник брине о томе, шта ће нама затрунити и шта ће олакшати положај мађарске владе у тјешњим реформама, докле су Бугари и с Стамбулом на чалу постигли велики, сјајан успјех. Постигли су и оно, чему се надали нијесу. Шихова пропаганда добила је новог полета. Изашла је Султанова арада, којом се бугарским школама у Македонији проширује автономија и све оно одобрава, што је бугарски екзарх исказао. Даде су Бугари добили двије нове епископије [illegible] Македонији, Скопљу и Солуну. Још су добили и на поклон земљиште у Цариграду, на ком ће се подићи бугарска академија за образовање свештеника, који ће се одатле слати у Македонију. На вриједу султан дозволава да бугарски екзарх може изнети себи двораз у Пери и то баш до бугарског конзулата.

Услед ове вијести влада у Бугарској велико одушевљење; на све стране одржавају се митинзи, на којима бугарски народ изјављује захвалност султану, на овој милости. У Софији било је свечане; велика радост обузела је бугарски народ, што су оволики успјех постигли, који је у толико виднији, што се зна, да је прије неколико мјесеци изгледало, да ће султан Бугарској одузети руке у Македонији. Прије неколико мјесеци било је о томе говора, да ће стегнути бугарску пропаганду.

Бугари се јачета могу радовати овом великом успјеху. Они су и до сад обилато пропагандисали по Македонији, а од сада ће још више чинити. Преко свог екзархата они су организовали бугарску владу у Македонији, подигли су епископије, они сами су опет састављали епископе, постављали свештенике и учитеље. Бачена је врло вјешто исплетена мрежа, и сад се ради систематично, вјешто, сигурно. Њихови епископи, свештеници и учитељи то су вјешто пропагандо, и колико се брину за православну вјеру, толико раде, а можда и више, за утврђење бугарске народности.

О таквом вјештом организацијом и свишњим радом морају се постићи и велики успјеси. Бугарске агитације врло су примјетне за оне Словене, који живе у Македонији. Том народу досадили су грчки свештеници, који су само глобили. Кад су бугарски свештеници почели да служе словенско богослужење, овај народ их је дочекао као избавитеље свог. Истина они није марио за бугарску народност, али та се нечујно примјетила с правом заједно. Ко је тако словенско богослужење, тај се нашао у примјеној заједници, тај је постао члан бугарске цркве општине. Подигоше се школе, и те су мјерама биле бугарске. Учитељи су учили народ Бугарски, а уједно су постепено ширили и бугарску народну мисао. Бугарски екзархат се образовао 1870., али је живо почео радити тек послије ослобођења садашње кнежевине Бугарске, која троши неколико милијона франака годишње на бугарску пропаганду у Македонији.

Тешко је у Македонији био врло згодан за такав рад. Тамо има срба и Бугара, али нема етнографске мјешовине, гдје се једна народност преноси у другу, па је ту тешко [illegible] Србин или Бугарин. Поред том је у овом народу још слабо развијена народна свијест. Има врлина, [illegible] нема много. Ту имате руке и памети [illegible] може успјешно да усваја бугарску [illegible]

[illegible] Срба и Бугара доселиле у балканске земље. Ти управо и не знају шта су; мјешали је [illegible] мјешавина. Тек ти су згодни за пропаганду, и ти елементи могу се лако надобити за Бугаре, као што би их могли и Срби надобити, да су раније почели и да су живо радили.

Једино је Стара Србија, таложеним косовским вилајет изузетак, гдје бугарска пропаганда не може да успијева, јер су тамо Срби почели одавно систематично да раде. Особито приморска богослужења чини велике услуге српској мисли.

ДОПИСИ.

Језера, 24 априла. — (Пут у р. Тари и опис села Тепаца.) — Кренуши испод дурмиторске варошице Жабљак 22 т. м., у четири сата послѣ подне, нашли смо врло густу шуму јела, и смрча, којим пут води на сјевер између језера у село Тепце, и за сат хода на пеба по мјесечној истоку, западу, сјеверу и југу виђети, доа доћосмо у дну малог Штуоца, ће се отвори једна планинска поља без горе, с које погледасмо дубоко под нама на сјеверу долину р. Таре. Ово смо се мало одморили, а одмарајући посматрали изнад тарске стијене, високих ријетко ће има у нашим крајевима. Пошто смо се одморили кренуле смо на доле, к сјеверу, у Тепцима крај јаке [illegible] буковце. Тамо доћосмо у оно доба [illegible] ката путовања, баш над пастиром договаху отада свијем зубима, као да се бјесмо договарали, да нам пошаљу највеће наше благо, на наше велике задовољство.

На ово почивуле у пријатељској кући ће смо са старцем од 90 и више година и његовом многобројном фамилијом у причању ноћ провели. На Ђурђев дан, 23 т. м., пошто смо се добро потврдили, упутили смо се да прегледамо ову подурмиторску жупу, те смо се на Тари спустили и ноћ провели. Ту смо посматрали надомету Тару, која дриже и камење вуче, а и сирове на њима се преноси с једне на другу страну. Те сирове јесу: три греде у једном крају састављене, а у другом мало удаљене, а на њима једна даска и равно воде, којим се отиђује од крајa, па воде пашеке једном и другом крају, ово, како они кажу — „плути." Они, који се проводе у мочетку речу: „Помоз Боже и прост бијели свијете," или овамошњи преводилац доста су вјешти, те се нијо не топе. — Тепце се налазе у подножју Штуоца, великог острва дурмиторског, који са свијем добром и гранама заклаја ово село са три стране, т. ј. са југа, истока и запада, а са сјевера р. Тара и малом велико бидо Обзир у турској граници, које је с јужне стране од старине свијема овога села, но се зимом пастири са овамо преселе и зимују по пећинама. Ово село је доста жунно и би могли у њу готово лова уживати, а и друге ствари, јер сијеђене ствари, које су у дивљем [illegible], као што су: вруцеи, јабуке, орасе, трешње и дивља лова.

Дошло је мало обраћено, а и оно што обрађују на умају; а да је умају обрађивати, многито се би могли, јер простора има сат у квадрату.

Колико, толико, ја сам им у неколико казао правило обрађивања земље, па и мјесем по европском методу.

У овом се селу нашли једна старо дневна дрвена цриквица, за коју кажу, да је прије косовско битке грађена. Нашао сам једно писмо, у којем се каже, да је обновљена 1802 или 1804 не може се разликовати 2 или 4., од Аксанија Митрополита Херцеговачког и Захумског.

Налази се и сеоска школа, али у слабом стању, премда данас на раду.

М. Вукасовићевић Дурмиторац.

Књижевност, умјетност и просвјета.

Canti popolari serbi tradotti di Giovanni Nikolić. Zara, Edito dallo Stabilimento Tipografico di S. Artale. MDCCCXCIV. Prezzo fior. 1.

Ми смо више пута истицали велики значај италијанске културе за српски народ у далекој прошлости, да врјемо [illegible] стежности бивших сјеверо-источне обале јадранскога мора југославској благотворнијех је послѣдица доносила. Доста је споменути ободну штампарију, праву у православном Словенству, и дубровачку књижевност, која нам је и данас благотворно непрецјењиво благо, што се најбоље посвједочило о прошлогодишњој Гундулићевој свечаности.

Па и у новије доба имамо да забиљежимо јошту велику услугу, што је српскоме народу учинила италијанска култура. Прва је био опет Алберто Фортис, који је у својој књизи Viaggio in Dalmazia, штампаној у Млецима под Аланом Миленка 1774, превео на италијанскиј језик нашу народну пјесму „Хасанагиницу" у цјелини, осим мањијех одломака другијех народнијех пјесама из нашег народног живота. Ова Фортисова књига изађе 1776 у Берну на њемачком језику, а двије године послије у истом граду на француском. Славни њемачки пјесник Гете из Фортисово књиге преведе на њемачки „Хасанагиницу" у свом дјелу „Stimmen der Völker", уносивше се са дјелотом нашијех народнијех пјесама, и обрати на њих пажњу ученог европског свијета.

За тијем је Томазео, велики Шибеничанин, један од највећијех италијанскијех писаца, преводио у прозу наше народне пјесме, дубавиу их тумачио и тијем прославио вјешне синовога народа, што није било до сада (Canti popolari toscani corsi Illirici greci. Venezia 1842. Girol. Tasso, [illegible]

Осим Томазеа преводио је у прози наше народне пјесме славни Сплићанин Франјевац Карара и једне их у Задру 1849 под насловом „Canti del popolo dalmato, Zara, Fratelli Battara", са детаљнијем тумачењем, које га доводи до овог закључка: „E veramente la più sublime poesia"...

Овдје треба још споменути дјело „Dalmazia, Isole Jonie e Grecia. Milano, Pirotta e C. 1846 di Francesco Cusani," у коме се говори опширно и лијепо о нашијем народнијем пјесмама.

У стиховима преведене изводимо послије Фортиса праву књигу „Canti Slavi, tr. in versi italiani, Venezia, Giuseppe Picotti, 1820," од дра Николе Јакшића.

За тијем долази „Canti popolari slavi, tradotti in versi italiani" од Фериниандо де Пелегринија, у другом издању, а датом „Далмација, 1845"; па „Canti del popolo slavo, Firenze, 1878" од дра Јакова Ђухиса, „Canti popolari epici serbi, Zara, 1884" од Петра Касандрића, и „Saggio di Traduzioni dal serbo con introduzione di prof. G. Zarbarini, Spalato, 1887," на које напомиње и узимамо ове податке.

Још су писали о нашијем народнијем пјесмама и тумачили их у новије доба Бирбата-Бродано, један од Гарибалдинаца, учесника у нашем которском рату на уједињење, (La Serbia, ricordi e studi slavi, Bologna, 1877) и Марко Пар (Studi slavi di letteratura ed arte. Zara, 1890.)

Уз Томазеа називају да се спомиње и велики свјетски историчар Леопо Ранке, али не находимо гдје се с нашијем народнијем пјесмама занимао, а требало би и своју мисао ријеч саопштити.

Ову литературу италијанску о нашијем народнијем пјесмама, — гдје нијесмо споменули поједине преводе и чланке по разнијем листовима, — допуњује и украшава нова књига, што је пред нама. Г. Николић, члан окружног суда задарског, одавна преводи наше народне пјесме по задарскијем листовима, и ми смо се одавна надали овој лијепој збирци најновијех превода. Дон је госп. Кулиш збирци своје преводе између нашијех „женскијех" пјесама, г. Николић се заустављао на „јуначкијема." У свом предговору он вели: „Јунаци српски, као омирски, прије свега су ратници, одушевљени, поносни, али прости, али побожни, и ако их нада занесе гнев, избјегавају силе свако дивљаштво; у

Овдје је сачувао и дух и садржина Обилажа препоруке, и ако није превод ријеч по ријеч; само стихови: „La tema, che a volto il petto anche dei forti invade, Invilirlo poprebbe, e il suo timore“ не одговара нашему: „Јер ће нам се кнеже забринути,“ што иначе није на штету смисла, али се могло вјерније и простије превести, без повриједе својства италијанског језика.

Нарочито смо сравњивали пјесме „Цар Лазар и Царица Милица“ и „Косовка Дјевојка,“ и ево на што се своде наше примједбе на њихов превод. Кад Царица Милица моли Цара Лазара, да јој остани бар једнога брата, стих „D' un tuo caro

*) Saggio di tradizioni dal serbo, стр. 75

Morer la prese più che dieci e due
Mila Ottomani. Di Cassovo eterna
La memoria viverà per l' alto gesta
Del valoroso.

Или гдје Павле Орловић каже Косовки Дјевојци:

— — — —, Vedi la, proruppe
Il ferito guerrier, quell' alto ingombro
Di cadaveri monchi e di spezzate
Spade e di lancie? O giovinetta il sangue
A torrenti la corse, e si che l' onda
Alle sponde giungea dei cavalieri.
Ivi caddero i forti. Alla paterna
Casa adunque ritorna, e non volere
Beutlar più a lungo le tua bianca veste.
A que' detti la pia dirottamente
Lagrimando lasciò l' infausto campo.

Као што се види, у овијем преводима наша народна пјесма не губи ништа ни

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

ЊЕШТО О ВАЛДИНОЋЕ.

(Наставак.)

Густа маслинова шума, која се протеже сјеверо-западно од Улциња до пристаништа и мора у Валдиноће, има момку у опанке и да иде онако по црногорски добар сат. Ширина ове шуме много је краћа: мјестима се може проћ за петнајсет минута, а на по нека мјеста има и по сата. Сву ову дужину ове богате маслинаде дијели од равно-правог положаја једно ждријело, које се сриједа на подовину пута, одкуде се отвара дивни поглед на цијели залив Валдиноћа. Ова страна и пристаништу сврда валовито и изгледа са овог ждријела под собом зелена као оно напријед зелено море, и то на валове, јер многи брежуљци, који су у њој један од другога високији и пуни засађени маслинама изгледају као валови по мору. Сјеверна страна ове вале много је високија од јужне а и маслине су високо надигнуте уз два невелика брда, Маврјјан и Бијелу гору, и дужином допиру готово до изнад средине пристаништа. Јужна страна је нижа и једва јој досежу маслине до пристаништа. Средина вале сва је равна а до мора једно је чало пољице, које се обрађује, и неколико ливадица. Околни поглед с краја мора вас је једнак. Онамо два сјеверна брдашца застрта маслинама. Јужни и источни тако исто. Друго се исто виђет, до густе маслине и небо над собом; без и западу, ако ти утече око низ море. Туда сву једнако видиш, ђе радници марљиво раде. Неко коси сиру суху траву,

неко подриђује међице, неко купи - ирикор испод грана, да им богати плод маслине на честину пада. Кад се почну купит маслине, онамо видиш пет или шест женскије ђе купе и по ђе која полако пјева, а около њих трчкара и игра се по које дијете, које неће пропустит, ако пријед виде нашега брата „Каурина,“ да зовну мајку, сестру, или која била: „Ђе иде повијен малезеа“ или „поиди се мајко ево иде Црногорац;“ а оне ти одма пођу једна другој, клечећи, подвијенијe глава, у правим превијама, што се оно каже „ка' по натке по зелену виру.“ Нека спушти ону шареву мараму те покрије лице, нека се закриј лактом а по једно прио око и један дво лица гледа те. Али савјетујем нашега брата, да се не окреће, ако му није мило да му се рани срце.... И зато имају право Улцињани што кажу, да њихових жена дивнијех нема до Стамбола. Али жали Боже, то нијесу жене већ робови, јер се никад с њих не миче капот, у којему неби озебла у сред најјаче зиме на врх Кома. Идеш напријед... Сву једнако суро дебело стабло маслине; сриједају те благи изворчићи, ђе мирно вијугају по зелени лединицама. Нађеш по ђе којег познатог газду, који нагледа раднике, и одма ће те понудит цигаром дувана. Погледаш и чујеш на свакоју страну грају, товаре се коњи маслинама; по неко пјева. По околним брдима чују се звона на стоци. Пјевају чобани. Из јутра подвила се трава од прозрачне росе; цвијеће наперило гдјеве; чује се пјевање милогласних птичица; неби човјек рекао да је ово почетак октобра но тек мајс. У сред подне бираш лада; сједиш или лежиш на трави; чујеш зујкање малих пчелица, ђе лето по цвијеђу. Чисти

благи ваздух дако се упија: опажа се ароматни мирис и чује се неки тајнствени звук вјетрића бјежећег по маслиновим вршчићима. Гледаш више себе ову или ону маслину, ђе се подвила под блаженим плодом. Вечером тако исто, само што је подјачао вјетар с мора на расхладно и освежно траву и цвијеће. А најдивније је од овле вечером виђет дивну слику-на заход Божијега сунца, кад полако залази у море у великом кругу правокастом. Кад се окренеш по околини сва је добила други изглед, а особито честа маслинова стабла изгледају као какве старине Римске развалине, кад их вечерња румен обли, и као да напомињу некакву свјетлу прошлост. Тако исто се пада разликовати доба дневи, које је од којег пријатније, тако исто и доба године, — почињући с јесени, као што горе казах. Наступи ли зима: свуђ по њиховим па и у најпитомија мјеста, жале се од снијега и студена и да им стока пати без хране; али за то овђен не знамо. Снијега никад не виђамо, и то ако кад падне на повисочије брдо, траје од јутра до подне. Околина је вазда зелена; па шта ћеш више, и у јануару ни цвета цвијеће. Ако си ловац, и лова има изобиља: зечева, јаребица, бинаца (дивљих кокошака) и другог поситнијег. Дође ли прољеће и Ђурђев-дан; оно је до душе свуђ дивно, ал особито над нас, јер ми имамо што немају други. Ми имамо „вила“, о којијема ћу мало даље говорити. Љетом многа мјеста трпе велику врућину и жале се, да су им поља и усјеви пострадали, а у нас хлада изобиља. Вјетра по подне као на врху Ловћена. Блага роса осване сваког јутра, као покрај богатога Нила, те освјежи усјеве и траву. Ваде по изворчи-

ћима вазда доста; имало их у овој вали седам или осам, — један од другога хладнији; сви поређени на чесме са надписима овога или онога знатнога бега, хаге или хаџије, на има један такви на крај мора некога нашега калуђера новијега времена. Између њих има два особита, о којијема сљедује проговорит, а таквих нема не само на нашем приморју но и на цијелом сусједном. Први је сумпорни, који истиче од прилике средином бријега пристаништа десет или више метара далеко од мора и једну стопу високо испод неке високе спиле Маврјјана. Кад се сад на ђе дође невиди се, јер га је море затрпало. Причали су ми радници, који су на њему радили, кад се отвара, да је вода текла дебела за човјечију руку и да је избацала некакве бијеле мекане крупице као од сира; те крупице и сад се познаје да избаца и виде се у море по камењу као бијеле штампе и тврдо су смрзнуте да их је трудно и ножем остругати. Љетом кад је одлив мора опажа се неки мирис као од сумпора. Заставао сам кад је море тихо, да по свему окрајку около овог самог мјеста, на десет или више метара ширине и дужине, прекриле море неке танке течне жице; но дали је од овог сумпорника немогу знати.

Источно од ове воде, од прилике по десет метара над морем, у дебелом бријегу окренутом к западу и густо обраслим грмењем мирте (мрчеле) налази се знаменита „Вилина Вода;“ позната цијелом приморју, Скадру и Драчу. Кад на њу човјек дође сам се чуди што види. При погled занима човјека високо повјешано рубље о грмењу, међу којијем је највише турског женског рубља, женске

чему се разликују од слављенијех јунака Нибелунгијех, чије звијерство одвраћа. У њима нема ништа, што ти срцу говори. Ко напротив може читати, да га не потресе као теутонца Гетеа, Хасанагиница, Косовка Дјевојка, Зидање Скадра, и друге, што би било дуго набрајати? Може се дакле закључити, да послије класичнијех ена старога доба, нема ништа епскије од српскијех пјесама, које, као што се исправно Никола Томазео, имају епскога више него ли и грчке."

Ове своје преводе пјесник је подијелио у два кола: косовско и романтично. У У прво долазе шест косовскијех пјесама: „Цар Мурате у Косово паде" са клетвом кнежевом, „Славу слави српски кнез Лазаре", „Побратиме Косанчић Иване," „Цар Лазар и Царица Милица," „Косовка Дјевојка," све из друге књиге Вуковијех српскијех народнијех пјесама, и шесту о самој косовској битци, која не припада овој Вуковој књизи. У другом су колу деветнајест пјесама о Марку Краљевићу, и разнијех другијех десет, међу којијема: „Женидба кнеза Лазара," „Бег не излаћа сваке суботе," „Хасанагиница," и „Зидање Скадра."

Преводиоцу је било приговора, док су му ови преводи по листовима излазили, да их много слободно превађа. „Le traduzioni peraltro del Signor Nikolić — наше проф. Зарбарини, наш Которанин, у свом споменутом дјелу — sono il più delle volte tropo libere, da dirle quasi parafrasi, e l' é un vero peccato; mentre forse nessuno dei nostri meglio di lui avrebbe potuto informare gl' Italiani dello spirito e del contenuto preciso della poesia serbica, colla buona lingua e la bella facilità poetica, di cui egli dispone." [3]) С правијем дјелом овога суда проф. Зарбарина ми се не слажемо; ми смо сравнили њеке преводе г. Николићеве са оригиналима, и нијесмо могли наћи ту велику слободу у превађању на штету духа и садржине нашијех народнијех пјесама. Напротив ми смо уживали читајући преводе Николићеве, у којима находимо и дух и садржину нашијех пјесама. Да узмемо среда један примјер. Ево како преводи г. Николић, што Обилић говори Косанчићу, пошто је турску војску увидио:

— Fedel Cosanci, non voler tai cose
A Lazzaro ridir: la tema, amico,
Che a volte il petto anche dei forti invade,
Invilirle potrebe, e il suo timore
Le nostre schiere scoraggiar. Ma digli,
O Cosanci, così: — Per fermo, Sire,
Numerose legioni il tuo nemico,
Il sultano Muratte, ora nel campo
Di Cossovo raccolse, e non portanto
Affrontarle possiamo. Il nostro assalto
Non esterranno, però che ben pochi
Egli conta i guerrier, molti i canuti
E i giovinetti, e quasi ancor da lungo
Arcobaleno morbo affaticati.

saluto il cor mi bei" сувишан је и овдје неумјестан; а наш стих „Једног брата сестри од заклетве," није добро изражен, јер ово наше „од заклетве" не долази у преводу, на штету ове лијепе пјесме. Ако својство италијанског језика не допушта дословни превод, мисао овога стиха требало је цирномонокуцином изразити, да се сачува српска милошта сестринска, коју је већ Томазео дивно протумачио италијанском свијету.

Када Цар Лазар нарећује слуги Голубану, да остане код Царице, недоставља му: „Од мене ти Богом просто биво!", који стих не находимо у преводу, а требало је да буде, обзиром на клетву Цареву: „Ко не дође на бој на Косово"... и обзиром на свечаност тренутка.

Није ни стих: „Носи десну у лијеву руку" добро преведен: „Compresso colla manca si tiene il destro braccio."

У пјесми „Косовка Дјевојка" Павле Орловић није „scudier" него „gonfalonier," што није све једно, особито обзиром на значај барјактара у српском народу. Па је изостављен и епитет „млада" барјактара. Пластични стихови: „Пета су му рубра изломљена, Виде му се цигерице бијеле" преведени су оштријем изразом „aperto il fianco"; премда је и овијем мисао сачувана, опис рањеника нијесу блијеђи.

Умива га студеном водицом,
Причешћује вином пресвијетијем
И залаже добом бијелијем; —

није добро овако преведено:

Ogni piaga lavò; di rubicondo
Vino spruzzollo, e il confortò di pane;

јер је изостављен појам „зађане" воде; јер spruzzare не одговара ономе „причешћује," нити confortare ономе „залаже."

Можда би се још сличније опазака нашло и по осталијем пјесмама; али се за то не може рећи, да су много слободно преведено, тако да изгледају перифразе, када су то ријетки изузеци у преводима који листом срећно успијевају као н. пр. ондје, гдје слуга Милутин одговара Царици Милици:

— Tutti, regina, le risponde il servo,
A Cossovo perir, E chi potria
Dirti a parole quanti accciar spezzarsi
Là dove cadde il correttor de' Serbi.
Ma più Serbi che Ottomani, intesi i primi
Del loro Sire alla difesa? Il vecchio
Tuo genitor perì nel primo scontro,
E i suoi figli del par, che l' un fratello
Nel rio cimento abbandonar non volle
L' altro frutel, Del giovinetto Bosco
Il vessillo però sventola ancora
Per l' infausta pianura, ed ei, qual falco
Timodette colombe, urta e disperde
Impetuoso le nemiche schiere,
Della Sitnica fredda sulla riva
Cadde Milosac. Benedica Iddio
Chi la vita gli die, che sotto il tuono

у дјепоти ни у свези; а када превод тако испане, онда се може рећи да је преводилац подпуно успио.

Нама је жао, што нам простор листа не допушта, да овако цијелу књигу г. Николићеву прелистамо, да још боље потврдимо овај наш суд. Али је доста и ово лико, да српски изображени свијет увиди, колико нас је г. Николић задужио овијем његовијем радом, па да му хвали буде. Ми смо видјели посљедице у јевропској књижевности овог италијанског Фортисовог превода једне наше народне пјесме. Што ли може учинит збирка пјесама као ова г. Николића!

Ми смо срећни, што уз толико заслужнијех Далматина и, који својијем књижевнијем радом на италијанском језику служе тако највишијем интересима Христова, биљежимо и име г. Николића; и честитамо Далмацији, што њени синови схваћају узвишени позив између италијанског и српског народа који јој је Никола Томазео, њени највиши мислилац, намијенио.

Т.

О правопису и интерпункцији предлог књижевно-умјетничкој заједници, поднесен 8 априла 1894 од Дра Љубомира Недића, проф. Вел. Школе. Београд, 1894.

Г. проф. Недић својијем критичнијем студијама из наше новије лирике изазвао је у потоње доба живљи покрет у нашој критици; и док овај још траје, ево госп. Недића са предлогом, што је пред нама, који ће, без сумње, такођер занимати за које вријеме многе наше радинке на књижевном пољу.

Већ то само привлачење пажње на књижевно поље, у ово доба, када политика листом све умове заноси, од велике је користи нашој књижевности, која животари трудом појединаца, расијанијех по толикијем државама, без оњег саучешћа нашег књижевног свијета, чим бисмо могли подржавати наше душевно јединство и развијати снагу, која би могла најуспјешније одољевати свијема непријатељима српскога народа. Што је Италији раздробљеној у толико државица, кроз толико вјекова, више помогло, да буде у Јевропи оно што је данас, него књижевно и душевно јединство италијанско? За то није доста да српски књижевници раде, па да им радови остају по њиховијем ужијем отаџбинама, и у рукама читаоца им; него треба да занимају цијелу нашу књижевну репубрику, чим би се припомогло нашијем књижарницама, да успјешније распростиру по народу нове књиге, што би опет будило вољу у нашијем књижевницима на рад.

Енергију душевне заједнице највеће

ријечи требало писати великијем а које малијем почетнијем писменом. Имена мјесеца и дана њеки пишу малијем почетнијем словима, а њеки великијем, и г. Н. предлаже да се пишу великијем. Тако исто треба писати почетнијем великијем словима не само особена имена него и ријечи, које имају карактер особенијех имена, као **краљ, отаџбина, престоница** — „онда кадя краљ значи владајућега Краља, отаџбина Србију, а престоница Београд;" тако исто Велика Школа, Учитељска Школа, Богословија; даље имена појединијех наука и друга нека имена, као што, су н. пр. имена настанијех предмета; па њеке апстрактне имениице и појмове у опште, као што су на пр. Провиђење, Наука, Доброта, Лијепо и многи други, треба према приливци некад писати великијем а некад малијем писменима. Најпослије предлаже да се писме Г. пред именом пише свакада великијем писменом; исто тако Гђа Н. Тако и све друге титуле, над иду уз име.

За тијем долази, како треба писати **страна имена**. Г. Н. предлаже извјесну средину између фонетичког и оригиналног писања њиховог, што се у осталом тек временом може утврдити.

Даље, треба се ријешити за курсивна писмена, или за знак навођења, гдје то треба; и г. Недић је за курсивна писмена.

Што се тиче **бројева**, треба их писати цифрама, гдје су бројеви главни, а исписивати ријечима у књижевности.

Што се тиче **скраћивања ријечи**, допуштена су само: **на пр., и т. д., и др.**

За тијем се прелази на **ријечи** па на **интерпункцију**, за коју г. Н. вели, да је „најважније питање од свију оних којих се тиче мој предлог." Питање ово своди се у главноме на питање о **запети**, гдје је треба стављати, а гдје не треба. Код нас су три система у употреби запета. Једна је њемачка (?); друга је састављена по угледању на Французе и Енглезе; а трећа је сложена из прве двије.

Најпростији је и најлакши њемачки начин, који јасно и одређено прописује, да се испред ријечи, к о ј и, ш т о и д а ставља запета. „Али ова њемачка интерпункција, вели г. Недић, поред свега тога што се почела у нас одомаћивати, и поред свега тога што се препоручује простотом својом, није за нас, јер дух нашега језика и синтаксе његова битно су различни од духа језика и синтаксе њемачке." Напротив француска им интерпункција више одговара, те г. профессор њу и предлаже, и ње се придржава.

Ја не знам на ком основу г. Н. називље прав систем интерпункције њемачки, или знам, да смо по томе систему

нам бливи него ли дух и синтаксу француског језика.

Вук је наисто познавао дух и синтаксу нашега језика, а није био васпитаник француске културе, па ово исто је употребљено занесто: „Молимо Бога истинога, нек нам дадо кључе од небога, да затворим седмеро небога, да ударим печат на облаке и т. д.“ Свему речитају занетом дијелу; па у чему не одговара ова интерпункција духу и синтаксу српскога језика? Или зар боље одговара ова француска интерпункција: „Јер може да произведе забуну да се мисли да су то различна имена“ — и „јер оних ријечи без којих ми у књижевности не можемо бити у народном језику нема;“ или овамо: „То су питања правописа и интерпункције, и још нека друга, питања, која“ и т. д. па: „То је, дијелом, сасвим природна последица, а дијелом, и, бојим се, вјешти, долази“ и т. д. Од које интерпункције, ако је и француска, нека нас Бог сачува!

Ово је моје мишљење, а дад се ради о начину „ниће-српском, душност је свијех јавнијех органа нашијех, да нису мишљења исти, па то је то и чини сви братском приједлобом.

По мојему мишљу, г. др. Недић могао је о начину пречом у нашем правопису потанкуте питање, на пр. о јужном и источном изговору Или је, изгонио, то питање већ рјешено у Београду, и санкционисано нам расцијеп и у књижевности, противу науке Вука и Даничића и противу жеље велике већине српскога народа, и у оимеу питоме изјаве сепаратистичко господина Светомира? Т.

(„Данице“.) илустровани лист за забаву и поуку српских породица, почео је излазити у Новом Саду сваке суботе под уредништвом Милутина Бешановића. Цијена је листу годишња 5 форн., и сразмјерно за по године и за четврт. Претплата се шаље администрацији „Данице“ у Н. Саду.

(Позориште.) У нашем позоришту, које је под управом г. Симића, и по други пут дадан је „Цареви Лаз“ Г. Рогановића. О овој драми било је ријечи у нашој литератури. Српски листови махом су се одазвали о њој симпатично. Уредник пак „Стражилова“ прилагођујући је, нашао јој је готово све могућне стране одричући јој драме обиљежје. Мени се чини да је суд био и сувише строг. Истина, „Цареви Лаз“ је сажет и сувише простран те према томе и не спретан за драму. У томе је главна погрешка писчева. Но идући даље, ми не можемо да се приклонимо мишљу цјеличног дјела. У сваком чину, у свакој сцени сретамо се са мјестима потпуно нојетским које у потпуности могу одговорити нашем естетичном укусу. Познавање прилика онога доба, познавање духа и обичаја приморског становања нијечу страну ово мјесто, те јој дају карактер истинске вјерности и оригиналности. Справедливост према противнику — такође је витешка црта, која се ово пјесмо новог протеже кроз „Цареви Лаз.“ Ту не видимо, да Турци надају само муке, напротив борба је изношена у свијем ужасним детаљима, са масом мртвих са једне и друге стране, док је завршена побједом на Царевом Лазу.

Досједност, са којом је ова борба спроведена, занимљивост радње, то су главне врлине, које се не дају одрећи и које „Царевом Лазу“ намјесто дају обиљежје драмско, и ако не, позивајући, апсолутно непогрешиво. Што особито биће у очи, то је они сјајни, несодољни патриотизам, ради којега се све мање на воћу. Српство и слобода то су идеали, за њих се све жртвује, њима се пјева величанствена и пјесма химна до самог разбојишта, остаје дубоко у душе гледаоца незагладив утисак. Порјеке дуђене шиба писац са свом шестином пјесничке душе. Рогановић је угодио души приморској над се са поносе пјесме присуда глатка, точна осуда над шпионима, уходама, издајицама и осталим разредима ове категорије. Гледајући ту сцену, ја сам се и нехотице сјетио „несанног Прометеја,“ ко се нади (за орла)

„А на пуштаму, издајице, сад
Не смрћу то не ваљера глад.“

Ето тако је суд и писац изрекао, па и нас наморао да се сложимо с том осудом, особито у издајицу Косту. Да будемо на чисто: „Цареви Лаз“ није драма у правом смислу ријечи, ова мала и погрешака, али на основу свега, што рекох прије, ово је изјетени отпор прошлости патриотизмом бољом на својијем утемељењем, расклимадањем народа у цјелини и на сјајнијем дијелом тога народа на по се. Не варе се само овај, који ништа не ради, с тога и писцу од мене порука, да не клоне, но напише, шта се други пут с новијем дјелом г. Рогановића срећемо, које ће и с оправдане стране боље задовољити гледаоце. Н. Грановић.

— Синоћ се представљала нова драма „Чежња за Отаџбином,“ што је написао са италијанског Томо Кретов Поповић, тако да се драма разлија на Пјешчаник и у Петрограду. Комад се јако допао, тако да се нису слушаоци мјесец могли уздржати, а телеграфично не ишчезле на ужи аму скромноме српскоме писцу у Новоме. Особито Вукосава и Милан изазивали су сваки час пљескање; само при свршетку Милинова дубак према Вукосави исијаја се није дошла. — Глуми су сви у оно добро играли. Г-ђа Тошаловићева при пут нам се приказала у Гордо, коју је природно одиграла, као да смо гледали праву стариц приморску. — С тога јако жалимо, што је сала тако слабо би а посјећена, тијем више, што су туристи енглески били готово сву ложу заузели, те их је морала напустити она пријатна сала. Т.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

(Овчји обад.) „Тешња“ доноси: Овчји обад је једна мала, шуђевасто-сива мушица, која бораве у пунотвореним шталама дуже рана, у шбрзинама и поврх шуме. Овчји обад се рађа само при сувом, топлом времену, особито о подне и то у мјесецима Јулу и Августу. Одлођене мене потраже стада оваца и полажу мала јаја или већ нимиђене ларве оваца у површе, одуда лете у носу на више муке, те се у чеоним дупљама, у шупљинама горњега рогова и у шупљинама горње вилице наседе. Овде остану до 9 мјесеца, на које се врјеме потпуно развију и проузрокују запаљење слузнице и у тешким случајевима и мањење мозга и мождених ћеса. Ако овце раније не угину, то их у Мају и Јулу мјесецу нападнем опет мјеше.

При овим болести, проузроковане услед насељавања ових ларва у поменутим дупљама главе, показују се већ почетком мјесеца Фебруара, а јот значајније у Марту и Мају мјесецу. Овце почну чешће кашљати, ако чем и нешто слуха избјегне, тресу главом, тражу нос о разне предмете и о предње ноге, овде врте главу час на једну, час на другу страну, или се иначе не врте цијелим тијелом нео под ортогла ванне. Поред тога почну и слабије да једу, отоје се оборене главом, а у ходу дижу предње ноге нешто више. Напосљетку умршаве видљиво, добију болове, шкрипе зубима, прерђу очима, ослабе све више и више, дају много и угину за тим.

Да б.-ларве овчијег обада што прије и што сигурније из чеоних дупља изађе, те да би овце оздравиле, треба овцама у нос удувати нешто бурмута или пушиве од чемерике, што је нарочито од користи одмах по усисавању ларва. Доцније се могу ове ларве само на вјештачки начин нападити, ако се чеоне дупље отворе или рогови одсијеку. Ову операцију међутим у стању је само један вјештак са сигурношћу извршити. Али поштто и ова није увијек са успјехом свјенчана, то је најбоље, да се болесни брави што прије заколе, месо и остали дијелови који употребе, главе пак да се покопају.

Од обада можемо овце најбоље сачувати, ако избјегавамо оне поваме, које се покрај шуме налазе и гдје има много шуме и то за вријеме рођења ових мушица, дакле од Јуда до новца Септембра мјесеца. Сем тога могу се овцама поздрве натраном намазати.

(Овце воје једу вуну.) дају се до те болести или мене излијечити, ако им се одмах одстране борових огрлица да могу огризавати чешће (игле) и вуну по милој вољи. Свако дан или сваки други дан даје се свијежи борових огрлица, и то за 4 до 6 недјеља дана, кроз које се врјеме обично ова излијечи, те не једе више вуне.

(Како се познаје коњи, која је добра месница.) Коњи, која обилно носе јаја, јесте обично широке главе, особито мањих очију и мирнијег тијела. Коњи мртва погледа, мале објемене главе риједко пада су добре носиље. И ширина тијела које увијек знак добре носиље, али јесте у много случајева; дочим је главе с очима прво и главно обиљежје. Енглески гојитељи парди су изјавили, да се способност коњева риједко бјештина, даваче да се од добрих носиља изгајају обично зрдаве носиље.

(Лијек за шугу под вимена.) У апотеци мисионе друштва мирђуја се нарочити сапуница, која се употребљује као надрвно добар лијек против отоке шуге. Свако се се баци отчаретом, а особито вимена, треба да се ворсте овим спасоносним лијеком. Сад у вријеме шишања оваца, па и ако оне нијесу заражене, треба их окупати овим сапуницом, а тиме што отиђаћа парази, а вуна боља расте. Од 1 окр. сапунице могу се окупати 50 оваца, па се лијек само мањом водом разблажа. У Француској и Румунији свака је општина обавезана, да овог лијека има по 50 окр., па над мјетаме потреба, да се раздаје сељанима. — Заражену стоку прво треба окупати мањом водом и сапуном, па послије сапуницом. Дрвене куће у топчидерској економији бивше су овим начином за исполине дана. На мјестима гдје је шарка највише било, вуна је за кратко вријеме нарасла.

Управа добрине дувана послала је појединим начелствима по нешто овог лијека ради употребе.

(Трговина.) Ово су цијене на нашијем пазарима:

Подгорица, 2 маја.

Волови сума од 120 кила 55 форн. — Прави овчи и козји сума 5 форина — Урметин 1 кило 4 новчића. — Брашно урметиново 1 кило 4½ новч. — Пшеница 1 кило 6 новчића. — Овас 1 кило 5 новчића. — Раж 1 кило 5 новчића. — Јечам 1 кило 5 новчића. — Пасуљ 1 кило 8 н. — Кртола 1 кило 2 новч. — Масло 1 кило 70 новч. — Сир 1 кило 27 н. — Скоруп 1 кило 40 н. — Восак 1 кило 1. ф. и 20 новч. — Јабуке 1 кило 8 новчића. — Вуне 1 кило 60 новч. — Дувана у листове 1 кило 40 новч.

Колашин, 30 априла.

Овце с јагњадима 6—7 форн. — Козе с јарадима 5—6 форн. — Дванчеви овчи 5 форн. — Краве стеладиме 25 30 форн. — Урметин 1½ кило 7 новч. — Шпеница 1½ кило 10 новчића. —

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 6 маја.

(С Крушевца.) Његово Високочанство Господар и Његова Свјетлост Краљ Петар Карађорђевић отиђе су у уторник из Никшића на Крушевац, гдје су нашли у потпуном здрављу Његово Високочанство Кнегињу Милену са свом Свјетлом Дјецом.

(Из цркве.) На дан Св. Василија била је архијерејска служба у горњем острошком манастиру, гдје почива ћивот Светитељев, у присуству Његовог Високочанства Господара. Побожности народа било је не само из околине, него и из дијелова, као из Никшића, из Подгорице и с Вира. — Освећење темеља нове цркве у Никшићу било је одложено до по Петровдану. — Његово Високопреосвештенство г. Митрополит Митрофан повратио се у уторник у своју столицу.

(Туристи.) Јучер су [illegible] Цетиње 22 енглеских туриста, међу којима је било и госпођа. Под Котор су дошли својим пароброд ом. Јучер су разгледали варош и куповали разне ствари. Њеки су били синоћ у позоришту. Јутрос су натраг отпутовали. А сјутра се чекају овдје 40 туриста из Беча.

(И одликовали.) у потпуном броју нападно доносимо, да је госп. барјактар Степан Рајичевић, секретар варошке управе у Подгорици, добио V степен Дадикова реда.

(Чувајмо се стрмоница.) Пишу нам из Пиве: 21 марта ове године пошли су да вадиле мјеста за расада у Сиге под Таре: Лука Новаковић, Обрад Бајат и Малин Обрадовић, и тако гонећи дрва (тиснајући) да сама лете, нађе стрмоне брјег, одлете један комад, те удари Обраду у главу, који на мјесто мртав остаде, а још је детиво имао стрмен и Обрад 50 метрова.

Камен је одлетио изнад дрвета Малина Обрадовића. Обрада смо изнијели и сахранили у гробље под цркву горње Пјешивце, а Малина суд стави у тамницу, док је учинио чисту истрагу и пошао на лице мјеста са породицом новопокојника; и пошто се суд и породица увјери, да је покојник подишао несрећом пред Малина мототичко и на ту исто камен, ђе Малин није могао ништа помоћи, будући удаљен мјесто Малин од Обрада 500 метара, па је Обрад погинуо, а ђе су дрва посјечена било је међу њима 70 мет. у положајној линији (хоризонтали.) Тако се породица помири са Малином и ослободи га тамнице; а Обрадовићи обећаше Бајатима четири комада. У Обрада остаје жена и троје ђеце без ништа на ништа. У осталом потпуно смо од свега задовољни Народ је здрав, а такође и стока, па рано пасјебила; може се купити уредна сјена 150 кила за 50 новчића! Почињући од ријеке Таре и Пиве почели се у велике орати.

(Несрећа с пушкетина.) Пишу нам из Подгорице: На Ђурђев-дан, који слави наша црква као свој храм, ради пољску машинуја, изненадни четворо мјеста обогаљ три момка, три пуна сиромаха. Једнаке, именом Велимир Станићу, који је на самој бини, нуђаћи машинуја стајао, однесе му десну руку, десну му нарамњаче, а лице му сво оспаљено, и на очиглед народа који нас пред цркву бјеше, баци га сиђа на машинуја, на више од 10 корачаја. Другу пак који до Велимира бјеше именом Арсу

посе, сиђе и блата; китица пшеница и неваних узлова пуних сјемена, пошата и мешаних красмаста и бијела боја. Од нашег женског одјела: ђевојачких кана, сукна, сута; у вријеме купања, — сира хлеба луда бијела и јаја, и у два прикорчића у виду по доста мједних новаца и понајвише турских. Остало извор и грађа ове знаменитости нема особено ништа. Ограђен је зид од доста лијепо тесаног камена један и по метар висине, голиме и шарене, у њему два мала прозорчића: један одушак за воду и воду мога један мали точак. Наступи да први март, онда настаје ово сјајним весјем живот. Хитају ђевојке и младе невјесте од свије помињутих мјеста, рјетко која стара или човјек сасвијем суђијерам. Ах, шта нето и хатат? овдје се добија младост, дјевојка, срећа у ђецу и брза удадба! Што се тиче дјеце гледају јом на неважне бијеле тичице; ако пролете их над њим, сврка је постигнута. Ђевојке, над се њом окупе, пољепша и брзо ће јој млађ срећа да се уда; а који је постарија та ће се помладит а тако мети брзо удат. Кажу да и млади људи пољепшају и добијају новану снагу; и ја сам се нашао али не пољепшах и не осјетих ништа, и много ђевојке знам, које се редовно сваке године купаше, још се не удадоше. Даље још и доста слабих од разне болијести, те овдје траже лијека. Како кажу, најкорисније је овдје купаште од 15-ог априла до 15-ог маја; у то вријеме, кажу, да долазе виле, те се овдје воду купају. Али драги читаоче, могу те увјерит, да долазе виле и не воду: јер вијешта женска чељад на самој помињутих мјеста долазе прије ђем те на „Вилину Воду“ Прошао сам се с једним мојим пријатељем о истој води.

Ја му кажем, да су ово све саме бајке и лудорије народа. Да је ова вода и остале просте. Извори на просте бијеле земље: мирса нема никаквога, да би по томе рекао, да је од каквог минерала, па да је корисна. „Немој тако одговори ми он: знадем да дуго грјешиш. Ова постоји од над су турци Улцињ освојили. Ја знам над небјеше ограђена на чему, но је била просто дебла, у којој се ово мало воде купало; али малад прошле четрдест год. огради је један Улцињанин; над му се жена на њој окупала одма му се родио син. Причали су ми и прађедови на му, да је то једна знаменитост, да је међу доста болесних и неисцјелних нашле себи лијека. Да су се овдје виле мијала, па су и многорни освојили Улцињ; па толико пута да су их виђали лантијо, који су стајали на страни а да су их воду нападали... па и недавно, прије десетак приморца, да су у задњиној бјежи осматриле једну вранчицу. А ово знаш: Хаџи Мехмет вуино бјеше двије роба, врана и вранчицу, па их ошени и посла у бјежу. Послије исполиво времена, — над једног дана у сред подне, али иду двије жене у бијеле ваљно, расплетених коса или плећи или науренице. Дошјете се врам, да су то виле, па повика жену, да пушта коса, да их поведе, а сам се сакри у кућу. Жена пушти коса, али пао не обаше на лавут: виле дођоше под вранчицу и питаше је зашто је пустила коса да их поведе? и завриште јој. Послије мнооливо дана једна вранчица полуди и осамати?“ — И тако заврши мој пријатељ Утјешљени.

Иначе „Вилине Воде“ о којој доста говорах, налазе се једним дијелом бијеле, а дијелом зелене. Оне пролазе испод високог високог подножја. Окружене су и лијеву: горњи дио високог је маслинама; доњи ловом, смоквом, и разним нашим воћем. Ово је једно најљепше мјесто наше земљиште. Заклоњена је од свије вјетрова. Зиме у њој нема никад, вазда је топла а лјетом пак вазда хладна, јер дану досеже у њој вјетар с мора и воду са Маврјана.

А ти брате Србине! ако уобичајеш ходит лјетом по приморјима горостасне Шенјдарске, да се разладиш испод њених борова, или по јеленске дивне и питоме Италије, испод њених лимунова... Прођи се тога пута: не губи своје лијене дане по туђим земљама, а боље, дођи и нама на наше дриво приморје, у своју слободну земљу. Овдје ћеш се разладит на бријегу морском, под старинским густим маслинама, које може бит, да су твоја недјеста или отоћанте прађедови посадили. Ако ти и морска купатила, а нама мила су ти. Овдје ћеш учвртити своје тијело, и насрнат се морског чистог ваздуха: на ако те воља можеш ноћ на по сата под дуб или пер. Надао бих се, да ти се пут по других земаља не би више ни у сну снио. Можо бит да би и онамо нашао снега, али не би знао, а знам вала те на њих, као на најга старога пријатеља, којега нијеси никад видио, и који ти је доста добра негда чинио. Ово приђ живјаху по тијо наших планина; Кому, Ловћену, Шари, Дурмитору, и др. Вазда их у невоља вјасте и вазда их помагаху; али напосљед немилосно поступиште с њима и неће расте их, те оне једнице сад се пуне на ово наше српско приморје у ов ј питомини у Подгорици.

(Шатаће се.)

Гостионица измрсна сву руку до ина шаке; оном трећем Арсу Милову, који је пазиом натрешни пренсти/т држао, повриједа десна надац од руке. Ено свијема су повриједјене руке, оне десне, које су, великом мукомстечене изјутрије кашаба пружале свијем остарилим грађанима. — Замета грдним и шалосно. По доласку окружног доктора, Недимо је жиот у опасности, док неда још није погубљено. Остали двојица остаће сакати, али им животу неће бити ништа.

РАЗНИЧИТО.

(Г. Агатонгел и г. Дијоцезије.) Бечки „Одјек" доноси: У кратком времену једно за другим умрјешо у Цариграду два бив. српска Митрополита: Агатангел од старости умро, а Дијоцезије прије петнаест дана од једне рјешо измршене опрошије. Обојица су били дугогодишњи митрополити у Босни, и обојица су били одјешјени пријатеља српског народа. — Митрополит Агатангел био је у посљедње вријеме пријатељствен Русији и чак се Сјемда у Фанару. У ов. Сјемду и на Патријаршији он је био једини искрени пријатељ и заступник српске цркве и српског народа у Турској, док остали је тада обично остајао „глас вапијућег у пустињи," пошто остала му „браћа у Христу" нарочито грчким шовинизмом претстављају да Патријаршија прије пропадне него да се у њеним пријама чује ијемица литургија. Зато бугарска Екзархија све више напредује, а патријаршија све више опада. — Митрополит Дијоцезије био исто тако сврстио је прије неколико година се аворичке митрополије од босанске владе, пошто је бранио словенске цркве књиге; а затим је протјран из Босне, пошто је и немоћан. У пропасти, у Цариграду, жалио је у врјеме сиротиње на је тако и умр'о. — Ова два честита архијереја заслужују да их народ српски сачува у дугој захвалној и благодарној успомени. Од наше стране нека им Бог душу прости и вјечна им памет!

(Бидротов наслједник.) Др. К. Черни, професор хирургије у свеучилишту у Хајделбергу, официјално је позван на предлог професорског збора ово наслједник проф. Бидрота у Бечу. Већ одмах по смрти Бидротовој разговарало се је, да ће Черни ово наслјетарије учених бидротов и ово један од најодличнијих хирурга наше доба заузети столицу свог мајстора. Уз Кемарина изтрају Черни у Немачкој прави хирург. Черни је рођен Чех. Родио се је 19 новембра 1842 у Трутнову у Чешкој, учио је у Бечу и ту добио 1867 докторат. Кад је Бидрот дошао 1867 у Беч, Черни је постао његовим правим помоћником и ту је стекао своју велику вјештину и искуство. Са овим одлетом Гусенбауером, сад у Прагу, он је под бидротом Бидротовим провођо ниве сјајне мјесеце. Год. 1871 позван је Черни за професора у Фрајбург, а 1877 у Хајделберг, гдје је сјајно дјеловао. Нема сумње, да ће Черни примити позив — па ће само онда у бечком свеучилишту учити два знамените Чеха, Алберт и Черни, као што су осим учили Шкода и Рокитанско. Професор Черни и нама је у Српској Гори добро познат, због српске операције Кнежеве Малене.

(Из „Далмацију.) Из Бечке пише „Српском Гласу":

Прошлога четвртка, на позив чесних племића и господичића грофа Харха, састао је под шеса састанак, на ком се разговарало о потребама Далмације и начину како би јој се помогло. Позвано је било око 20 лица (сва далматинска заступница, два члана господске куће, поште Бајамонти и барон Гопчевић и још неки). Дошли су заступници Кесић, Бошко, Перић, Бјанкини и Дапар, професор Шретер, инжењер Марковић, један представник Лоја и један угарско-хрватског народног друштва.

Програм овога предузећа обухваћа сва потребе Далмације. С тим би се настојало, да се створе комуникације и најприје жељезничка свеза са континентом, да се уреди индустрија и подигне земљодјелство, и да се приморска мјеста уреде за лијечилишта.

Рада ово задње устројио би се у Бечу главни одбор, а у свим већим мјестима у Далмацији мјесни т. зв. аријонски одбори. Тражила би се владина потпора.

На овом састанку, као што мо је постојано казано, говорило се у виду — да ли друштво и створен је одбор за зад. Друга састанак биће на 10 (22) маја. Позваће се на састанак осим владини људи и многи начелници из Далмације. Друштво ће се обратити за потпору и намјесничку Дамацу.

Овдје прозире мишљење, да је Далмација једна прекрасна земља, са изванредно много пажње, али запуштена и са свијем занемарена. Рада овакога стања у тој несретној земљи, побуђена је овдје мисао, да се на му што уради и да се на корист опрене њени благодатни потенцијали.

Лијечник проф. Шретер већ се од неколико година занимао и болесним лицима на наше приморје. Почело са Абазијом, Лушином, а сад треба ићи даље на Задар, Каштела и Сплит, Дубровник, на Босну. Тиеба ићи све даље на југ. Професор Шретер каже, да му се срце стеже гледајући ово свијет иде на „Ривијеру" (талијанску и француску обалу), док имамо много повољније подлебја у Далмацији.

Технички савјетник Марковић изјавио је ову мисао и он је одлучио, да направи нацрт жељезнице од Метковића до Босне. С тога је створено нарочито друштво у Босни.

За сав ово свој посао изјавио се најјаче грофа Харах. У његовом задовољству видјо се велико интересовање овога стара и велика дубина. Сви родољуби у Далмацији душом су, да га подупру и да му захвале. С истинским уживањем, а уз помоћ фоталах познатих људи, грофа Харах мјешаће задобити помоћ и покровитељство за ову задају најјачих лица и фактора.

(12 Милијарди.) Београдски „Трговински Гласник" доноси: Нашим читаоцима биће бити сумње мјешати, да је свих дана отворен био у цјелоји Француској рекао на зајам од 200 милијона динара, који је тражила окружна наредба, за своје потребе. Сјетимо, да према важности, величини, богатству и гласу Парма и његових грађана на ова сума није велика, и да се је неки гурни могао очекивати, да ће се она одмах уписати. Али упркос постигнут, тако је велика и неочекивана, да је задивио не само све Француске, но и цио свијет. Оно што није у стању да учини ни једна и држава и само да опитина, то је данас учинила Француска; на ово, мјесто тражених 200 милијона, уписано је 17 милијарди 962 и по милијуна! — Оваком успјеху није се нико надао, овакве резултате ниједно нико очекивао. Француске капиталисте, трговци, рентијери, занатлије и привредници, показали су се у овом приликом као људи од духа, као народ, који води рачуна о времену, о интересу о користи и својој и опшћој. Сваки је покушао да свој капитал уложи у акције, да га тог ма а јефтин интерес (2 „%") пусти у слободној, да му не дође бојазнија и безмјерисан. И одмета је свакі и био на правом путу и не само што је тиме користио самом себи, но је још и допринио угледу својој земље, угледу Отаџбине. — Богатство и сила Француске данас је најбоље прокламовала овим сјајним успјехом, непријатељи њени морају се стрмоглавити штовањем да гледају на тај народ који ето поред свију јада, несрећа и подјела, по несложно пути можда нити напредак, исту слогу. Нема сумње, да овај велики зајам је можда за само нарочито брзине да исплати милијарде хуја, који је сад опет у стању да даде сваки грдан капитал, нема сумње, да ће тај народ моћи себи увијек да стекне глас, сјајо и уваженје, а ми се надамо ни мало изненадити, ако једнога дана Француз пуне за неколико милијарди Елзас и Лотарингију. Трећи савет, који је тако дуго и увијек предмет особите пажње, много је изгубио од своје важности и ауторитета међу свијетом Француске. Ова капитализација богатства француског, даје најбољег доказа, што би Француска удружена са Русијом могла да учини, доказује најбоље како би се могао лако да разбије бедем који иначе натрудио свијет, са још трулијим и моралним и материјалним основицама... — Врло су занимљиве појединости, које су се овдје-онда дошавале за уписе зајма у Француској. — Број обвезница за уписе био је 5888235, а уписано је 49,394.000! т. ј. за 17 милијарди динара, значи да је зајам дупларан 84% пута. Сам Парма требао је да упише 20,411.750 дин. а уписало се је 1,006.000.000 дин. На свима осталим мјестима тако исто прекомјерне су се много одрекле цифре. — Цјелокупни зајам уписивао се је за 12 часова. Умно је врлин код општинских кућа и одјељења и код главних банака у Паризу и унутрашњости. Још у очи дана уписа на хиљаде људи дрештало је уређено пред општинским кућама и банкама и тако провели цјелу ноћ, да би само у јутру добили ред, да уписују акцију коју. На многим мјестима у унутрашњости гомиле су се и тукле се ће прије доћи на ред. — Приповиједају, да су сиромаси, радници, занатлије и др. уписивали свим по акцију и дутиле се, протестовали и уздисали, што им се не да више!... Према напред објављеном распореду редуцирања, уписана ће се број свести на минимум и тако нико неће моћи имати више од 1—2 акције или 3—4 четвртине. — Ми ово исјеремо пријатељи Француске и њеног народа, можемо само да им честитамо на успјеху и да се заједно са њима радујемо том напретку.

(Нова метода за лијечење туберкулозе.) У једној од главних бјелодана медицинског конгреса у Риму велику је сензацију побудио млади научник лијечник др. Бакер, који је тврдио, да се приходјем живућих фермената у људску крв могу лијечити бацилари болести, као што је на пр. туберкулоза. Ферменти живаног живота, те се не потроше. Таква је на пр. фермент квас (Неф,) који се примјенио у малој текућини, у којој има шећера, те ју потпуно на врјеме, т. ј. неким шећер претвара у угљично киселу алкохол и т. д., што видимо свим дан под кајмом пива, и под вином. Др. Бакер вели: „Пошто сам прочитао сву медицинску литературу до данас, мислим, да сам ја први, који упоређује на једно својство фермента живаца, па то кажем, да уништују ова бацила, а нарочито бацила туберкулоза. Ја мислим да сам доказао, да ферменти, над се примјенују тијелу нису биће, још и у жетвеној врви не губе својих својстава и обављају функције. — Ја се у комиће тајне твари, које су надо друге твари ако ни се и у малој мјери примјенују у извјесној мјери примјенити и хемички растворити, а да при томе саме живе и на даље у врви, друге тијелом, те улившису хемички на тјелесне болести и целице. Марљиви покушаји са довољно дугим оуђедоваљем овога са бацилима, који проузрокују гнојење доказали су, да су ти бацили чисто биле неподложни, те велике куштуре, уништене другим животињама, нијесу проузрочила никакве болјешке. Ми смо сада ову методу, пошто смо се увјерили о потпуној неосјетљивости уштрцавања фермента у врв животиња, употребјавали и код људи, те смо излјечили туберкулозне. По нашим досадашњим резултатима усуђујем се тврдити, да смо уштрцавањем антибактеријалних фермената задрли излјечити 90 постотака туберкулозних у врлом степену болести, 65 постотака у другом, а у трећем већ према још сачуваном дијелу плуће. Ми смо од једне године имали ово 5000 тешких болесника, а изузев неватну гроздицу, која је потрајала 4—5 сах. нису уштрцавања, нијесмо имали опасних нетачних послједица." На то је др. Бакер позвао лијечнике, да истражују ово његово средство.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИРА."

СОФИЈА, 1 маја. — Стамбулов је телеграфично захвалио Крисију на пајаи пјеговој у намари о италијанској источној политици. Крисп му је одговорио симпатично.

ПЕТРОГРАД, 2 маја. — Умрла је Велика Кнегиња Јекатерина Михајловна (Рођена 1827, удова Херцегова Мекленбург-Стрелиц. У. Г. Ц.)

РИМ, 2 маја. — Крисп је пријавио ново скоњиње у ратном буџету, изјавивши, да сви народи желе мира, али нико не мисли да се разоружава. Камара је примила на знање ову пријаву и прешла на специјалне претрес ратног буџета.

БИОГРАД, 3 маја. — Влада је забранила све састанке, који су били сазвани, да протестирају против краљевског указа, који повраћа сва права краљевским родитељима.

СОФИЈА, 3 маја. — Два нова бугарска епископа кренула су из Цариграда у своје дијецезе.

РИМ, 4 маја. — У расправи камаре ратног буџета, одбијен је предлог Принетија, ком се Крисп противио, са 149 против 113 гласова; а примљен је дневни ред Тарониј, уз који је Крисп пристао.

ЛИЗБОНА, 4 маја. — Званично је потврђено прекидање односа између Португала и Бразила.

БУДАПЕШТ, 4 маја — Веркеле је изјавио да ће одобрењем круне употребити уставне силе, да и горња кућа прими грађански брак. Бачи и грађани чинили су велико опасије мађарима и либералној странци. Одушевљење велико.

ГМУНДЕН, 5 маја. — Присјела је данска Краљица.

БИОГРАД, 6 маја. — На пријаву добијену, да постоји антидинастичка завјера, био је ухапшен индустријалац Чебинац из Краљева, код кога се нашло писмо. У исто доба била је непријатељска код многијех радикала, међу којима је бивши министар Тауновић.

БУКУРЕШТ, 6 маја. — Краљ је присјело у Галац, гдје је био одушевљено примљен.

СОФИЈА, 6 маја. — Министарски савјет одлучио да гради жељезничку пругу, која ће састојати Сливну са линеом Јамболи — Бургас.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

У најкраћем времену намјерам сам издати преу збирку мојих, нису оригиналних, тако и преведених пјесама под насловом:

„МАЈСКО ЦВИЈЕЋЕ."

Молим моје пријатеље, кмете и све љубитеље отмјешне, да би се на претплату потрудили, јер издајем пјесама зависи од претплатника.

Као нова почетника препоручујем се за исто ниже одмах. Пјесама ће бити на броју 63, а цјена је 40 новчића.

Претплату из Црне Горе примам ја, а из иностранства г. Петар Рамадановић у Котору.

Умољавам све српске и хрватске листове, да би овај позив високоме прештампали.

Цетиње, 6 маја 1894.

С поштовањем

(1—2) **Раде М. Крилевић.**

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Нек је велика захвала и благодарност чиновништву и грађанству нишкомме и свим онима из мјеста и са страна који похиташе дођи да одају посљедњу почаст нашем нигда незаборављеном сину и брату

З Е К У,

који изненада погину од олимовачке пушке у својој 33-ој години живота; — а тако исто благодаримо и свим оним нашим пријатељима и познаницима, који нам бројним и писменим изјавама своје саучешће.

Нишић, 29 априла 1894.

Оожалошћени:

Отац: **Јоким Крушка**; мајка: **Стана**; браћа: **Милош, Никола и Бошко**; жена му: **Мара**; синови: **Перо и Душан** и остала родбина.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Госп. Стевана Ђурашковић великошколац у Загребу, изволио ми је послати двадесет комада малих пјесмарица са слијеном са. Саве, да се ученицу школској дјеци као дар од његова стране.

Младом родољубивом дародавцу, овијем путем изјављујем на реченом дару, од стране моје и моје школе најтоплију благодарност.

Пожега, 25 априла 1894.

Лука Пејовић учитељ.

ПОШТАНСКЕ БИЉКЕ.

Купујем сваку количину и по највишој цјени жигосане црногорске, турске, грчке и талијанске биљке, старе писме саме произвођаја од године 1860 до 1874, а такође и нагрнуте мјешане количине, од бронзе и пластаре. Понуде шаљу се непосредно купцу. Исплата извршује одмах

Budapest (Ungrie) **A. Weiss**

Vácai Kerut 4. Magasin de timbres postes et de antiquités.

Maison fondée en 1880.

(8—10)

GRAND HOTEL „NATIONAL," WIEN

(Tuboratrasse.)

Обновљен, једини велики бечки хотел у вези са ресторанима на послуги на посјетиоце. 300 соба од по 0, 1 — Купатило, бронзе и бронзе (toilette). Пристојности посјетиоца и лица у непосредној близини. Уједно цијене. Посебна пре дужем боравку. Говоре се сви матерни језици — на разне језике

А. Хартхамер управитељ. (8—10) **Ф. М. Мајор** власник.

EPILEPSIE,

Hystérie, Neurasthénie, ainsi qu'autres complications d'après une méthode unique, sûre et sans ennuis.

Traitement par lettre après la remise d'un rapport circonstancié, conformément [illegible] pour le [illegible]

Se [illegible]

OFFICE SANITAS

57, Boulevard de Strasbourg

PARIS

Кореспонденција Администрације.

Г. Лазо Пушић — Дубровник. Шаљете Н-и сви бројеви од 1-ог априла ове год. и пренијете На нам дугујете II-гу, а тако исто III-ћу и IV-ту четврт ове 1894 годину, у износу од свега 6, пр. — и 50 новчића, ако убудуће примати лист.

Ур. дио: Др. А. Гавриловић. Издавач: Држ. Штампарија. У кн. српској државној штампарији.